

LA FORMACIÓ DE GOVERNS EN ELS SISTEMES PARLAMENTARIS

SPUNI, 07/07/2025
Dr. Albert Batlle (UOC)
abatlle@uoc.edu

Context

Després d'eleccions sovint cal formar coalicions de govern: pactes, negociacions, creació d'acords entre actors... un àmbit propi de la Ciència Política (i de la Sociologia, la Psicologia, la Història, el Dret...)

Escasses “lleis” en Ciència Política...

- Llei de Duverger
- Llei del votant a la mediana (Downs)
- Llei especial de la disparitat curvilínia (May)
- Per sort, hi ha alguna “lei” relativa les coalicions...

Un exemple: Ajuntament de Barcelona 2023

a) 28 de maig de 2023: Resultats electorals eleccions municipals.

Partits	Vots	% Vots	Escons/Regidors
TRIASXBCN-CM	149235	22,42%	11
PSC	131735	19,79%	10
BCN EN COMÚ	131594	19,77%	9
ERC	74720	11,22%	5
PP	61355	9,21%	4
VOX	37937	5,70%	2

b) 17 de juny de 2023: Investidura alcalde. Cal Majoria Absoluta en 1a volta (=21)
PSC + BCN EN COMÚ + PP = 23 (govern PSC)

Definicions

Coalició Vencedora (i)

Aquell govern en el qual hi participen diferents formacions polítiques, és a dir: un govern on hi ha ministres, consellers, regidors... que pertanyen a diferents partits polítics.

- Una coalició de govern permet identificar una Coalició Vencedora.

El “punt efectiu de decisió” (ii)

Nombre mínim necessari de persones favorables a una decisió col·lectiva perquè aquesta es faci efectiva.

Depèn del disseny institucional.

- Coalició Vencedora diferent a Majoria Absoluta.
- Coalició Vencedora diferent a coalició de govern (pot ser una “coalició vencedora parlamentària”).

El paper de les institucions

Constitució 1978

Art. 99.3. Si el Congrés, per la majoria absoluta dels seus membres, atorgués la confiança al candidat, el Rei el nomenarà President. Si no s'aconseguís aquesta majoria, es sotmetrà la mateixa proposta a votació 48 hores després i la confiança s'entendrà atorgada si aconseguís la majoria simple (Sí > No).

Estatut 2006

Art.67.2. El president o presidenta de la Generalitat és elegit pel Parlament d'entre els seus membres.

Art.67.3. Si, un cop transcorreguts dos mesos des de la primera votació d'investidura, cap candidat o candidata no és elegit, el Parlament resta dissolt automàticament i es convoquen eleccions.

Els arts. 4 i ss. de la Llei 13/2008 de la presidència de la GN i el govern i els arts. 127 i 128 del Reglament del Parlament especifiquen que a la primera votació cal majoria absoluta i que a la segona votació cal majoria simple

Llei orgànica 5/1985 de Règim Electoral General

Art. 196. Elecció d'alcaldes. En la mateixa sessió de constitució de la Corporació es procedeix a l'elecció de l'Alcalde, d'acord amb el següent procediment:

- a) Poden ser candidats tots els regidors que encapçalin les seves llistes.
- b) Si algun d'ells obté la majoria absoluta dels vots dels regidors és proclamat electe.
- c) Si cap d'ells obté aquesta majoria és proclamat Alcalde el regidor que encapçali la llista amb major nombre de vots populars en el corresponent municipi. En cas d'empat es resoldrà per sorteig.

Unes quantes dades

El tema és rellevant quantitativament.

- Europa: $\pm 45\%$ dels governs són de coalició des de 1945.
- Espanya: només 1 coalició de govern / sí coalicions parlamentàries.
- $\pm 40\%$ dels governs autonòmics.
- Catalunya: $\pm 75\%$ dels ajuntaments.

Font dades: Observatorio de los gobiernos de coalición en España
(http://www.ub.edu/OGC/index_es.htm)

Teories per a la formació de coalicions

- Deducció v. inducció
- Teories formals v. teories multidimensionals

Les teories formals per a la formació de coalicions

Els supòsits:

1-. Es formaran coalicions vencedores (CV). Pel conjunt de teories una coalició (S) serà una CV si i només si el nombre d'escons que reuneix és, com a mínim, igual al nombre d'escons que defineix el punt efectiu de decisió induït per les regles institucionals. Denotarem el conjunt de CV amb l'expressió " Ω (CV)".

2-. Els partits polítics es consideren actors unitaris i racionals i pretenen la maximització de la seva utilitat esperada.

3-. Els partits polítics (A, B, C...) preferiran la formació d'una coalició $S \in \Omega$ (CV) a una altra coalició $T \in \Omega$ (CV) en funció de diferents criteris.

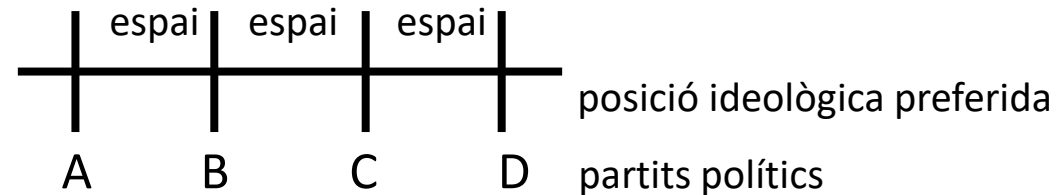
4-. Aquest ordre de preferències es complet i transitiu: si S, T i $U \in \Omega$ (CV), i "R" denota la relació "ser preferit", la condició de complitud vol dir que per qualsevol coalició S i $T \in \Omega$ (CV), necessàriament SRT o TRS , i la condició de transitivitat significa que per tota coalició $S, T, U \in \Omega$ (CV), si SRT i TRU , aleshores SRU .

Les *Office Seeking Theories*

- 1-. W.Riker (1962). Les Coalicions Vencedores Minimes (CVM). Una coalició és una CVM si i només si deixa de ser CV si algun dels seus membres (o partit polític) l'abandona.
- 2-. W.Gamson (1962). El Nombre de Membres (NM). Per maximitzar la seva utilitat esperada, els partits voldran minimitzar la mida de la coalició" (i.e. que la CV sumin el menor nombre possible d'escons).
- 3-. M.Leiserson (1970). El Nombre de Partits o "*Bargaining Proposition*" (NP). Una CV serà més fàcil de formar i de mantenir si està integrada per pocs partits polítics.

Les "Policy Oriented Theories"

1-. M.Leiserson (1968). La Distància ideològica (DI). Es formaran Coalicions Vencedores (CVs) que minimitzin la distància ideològica existent entre els seus membres.

2-. R.Axelrod (1970). Les Coalicions Vencedores Mímines Connectades (CVMC). Els partits polítics formaran CVs que minimitzin la "diversitat ideològica" i que, a més, no integrin més membres dels necessaris perquè la coalició connectada sigui també una CV.

A tenir en compte:

- 1-. El marc jurídic i institucional (especialment si hi ha dinàmiques coalicionals multinivell)
- 2-. El sistema electoral
- 3-. El sistema de partits
- 4-. La dinàmica interna dels partits
- 5-. La cultura política

El “cas català” després del 12M-24 (i)

Els resultats electorals:

	12M de 2024 (participació del 55,3%)			
	Vots	% Vots	Escons	% Escons
PSC	882589	27,96	42	31.1
CAT-JUNTS+	681470	21,58	35	25.9
ERC	431128	13,65	20	14.8
PP	347170	10,99	15	11.1
VOX	251096	7,95	11	8.1
COMUNS SUMAR	184297	5,83	6	4.4
CUP	129059	4,08	4	3.0
ALIANÇA. CAT	119149	3,77	2	1.5

El “cas català” després del 12M-24 (ii)

Coalicions vencedores que es podien formar el 2024 perquè arriben a sumar la majoria absoluta dels escons (=68 o més): TOTAL 125 CVs

CVs de 8 membres (=1): PSC–Junts–ERC–PP–VOX–COM–CUP–AL

CVs de 7 membres (=7): PSC–Junts–ERC–PP–VOX–COM–CUP
PSC–Junts–ERC–PP–VOX–COM–AL
PSC–Junts–ERC–PP–COM–CUP–AL
(...)
Junts–ERC–PP–VOX–COM–CUP–AL

CVs de 6 membres (=27): PSC–Junts–ERC–PP–VOX–COM
PSC–Junts–ERC–PP–VOX–CUP
PSC–Junts–ERC–PP–VOX–AL
(...)

El “cas català” després del 12M-24 (ii, bis)

CVs de 5 membres (=43):
PSC–Junts–ERC–PP–VOX
PSC–Junts–ERC–PP–COM
(...)
Junts–ERC–PP–VOX–COM

CVs de 4 membres (=35):
PSC–Junts–ERC–PP
PSC–Junts–ERC–VOX
(...)
Junts–ERC–PP–VOX

CVs de 3 membres (=11):
PSC–Junts–ERC
PSC–Junts–PP
PSC–Junts–VOX
(...)
Junts–ERC–PP

CVs de 2 membres (=1):
PSC–Junts

El “cas català” després del 12M-24 (iii)

Les office seeking theories:

CVMs (=13):

PSC–Junts (77)
PSC–ERC–PP (77)
PAC–ERC–VOX (73)
PSC–ERC–COM (68)
PSC–ERC–CUP–AL (68)
PSC–PP–VOX (68)
PSC–PP–COM–CUP–AL (69)

Junts –ERC–PP (70)

Junts–ERC–VOX–COM (72)

Junts–ERC–VOX–CUP (70)

Junts–ERC–VOX–AL (68)

Junts–PP–VOX–COM–CUP (71)

Junts–PP–VOX–COM–AL (69)

NM (=4):

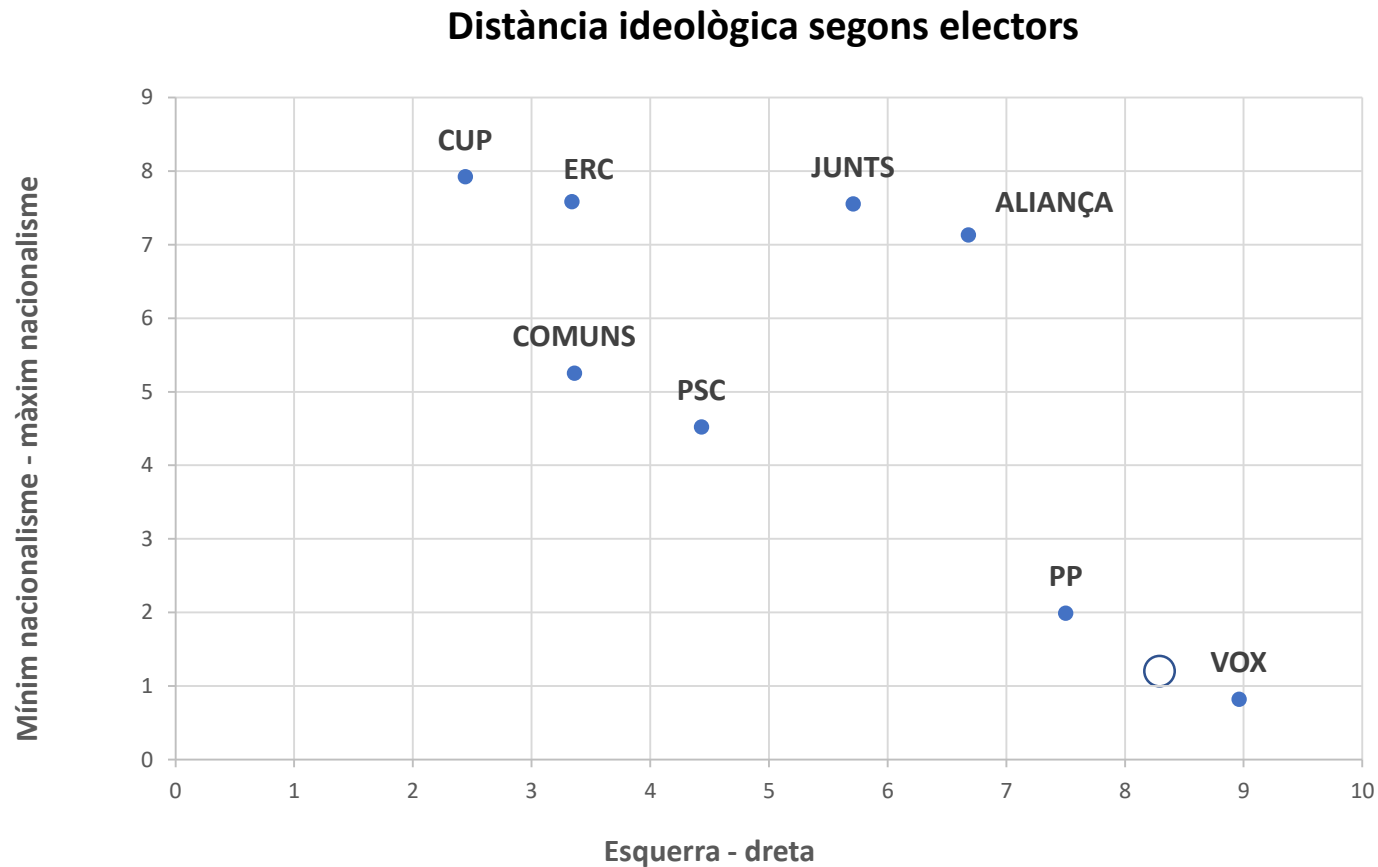
PSC–ERC–COM (68)
ERC–ERC–CUP–AL (68)
PSC–PP–VOX (68)
Junts–ERC–VOX–AL (68)

NP (=1):

PSC–Junts (77)

El “cas català” després del 12M-24 (iv)

Les *policy seeking theories*:

El “cas català” després del 12-M24 (v)

Les *policy seeking theories*:

CVCMs (=2): PSC–COM–ERC

PSC–Junts

DI (=1): PSC–Junts

La pràctica negociadora (i)

- i) Què es negocia?
- ii) Com es negocia?

La pràctica negociadora (ii)

Què es negocia?

- *Offices*: quantitativament i qualitativament
- *Polícies*: polítiques públiques (ideologia)

La pràctica negociadora (iii)

Com es negocia?

Protocols de negociació

“Acord Coalicional”

- Nivell intern / extern
- Contracte entre parts
- Agenda política
- Continguts

Referències:

D.Austen-Smith & J.Banks, "Elections, coalitions and legislative outcomes", *American Political Science Review*, 1988, 82:405-422.

R.Axelrod. Conflict of Interest, Markham Publishing Co. Chicago, 1970.

A.de Swaan. Coalition Theories and Cabinet Formation. Elsevier, Amsterdam, 1973.

W.A.Gamson. "A theory of coalition formation", *American Sociological Review*, 1961, 26:373-382.

M.Leiserson. "Factions and coalitions in one party Japan: an interpretation based on the theory of games", *American Political Science Review*, 1968, 57:770-787.

M.Leiserson. "Coalition government in Japan" a S.Groennings (ed.). The Study of Coalition Behaviour: Theoretical Perspectives and Cases from Four Continents. Holt, Rinehart & Wilson, Nova York, 1970.

W.H.Riker. The Theory of Political Coalitions, New Haven, Yale University Press, 1962.

Moltes gràcies per la vostra atenció!

Dr. Albert Batlle
abatlle@uoc.edu